

KODEKS KARNY

KOMENTARZ DO ZMIAN 2015

Jarosław Majewski

PRAKTYCZNE KOMENTARZE LEX

LEX

a Wolters Kluwer business

KODEKS KARNY

KOMENTARZ DO ZMIAN 2015

Jarosław Majewski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 12 sierpnia 2015 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Michał Dymiński

Łamanie
Fotoedytor

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄZKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-9351-5

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przykopywa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	25
Słowo wstępne	27
1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)	29

CZĘŚĆ OGÓLNA

ROZDZIAŁ I ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ	31
Art. 1. [Struktura czynu zabronionego. Warunki odpowiedzialności]	31
Art. 2. [Przestępstwa skutkowe z zaniechania]	32
Art. 3. [Zasada humanitaryzmu]	32
Art. 4. [Obowiązywanie ustawy karnej w czasie]	32
Art. 5. [Zasada terytorialności]	35
Art. 6. [Czas i miejsce popełnienia czynu zabronionego]	35
Art. 7. [Klasyfikacja przestępstw. Zbrodnia i występki]	35
Art. 8. [Zasada ustalania strony procesowej]	37
Art. 9. [Strona podmiotowa czynu. Umyślność i nieumyślność]	37
Art. 10. [Wiek a odpowiedzialność karna]	38
Art. 11. [Jedność czynu. Zbieg przepisów ustawy]	38
Art. 12. [Czyn ciągły]	39

ROZDZIAŁ II

FORMY POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA 39

Art. 13.	[Usiłowanie]	39
Art. 14.	[Odpowiedzialność za usiłowanie]	39
Art. 15.	[Czynny żal – usiłowanie]	40
Art. 16.	[Przygotowanie. Odpowiedzialność za przygotowanie]	40
Art. 17.	[Czynny żal – przygotowanie]	40
Art. 18.	[Formy zjawiskowe czynu zabronionego]	40
Art. 19.	[Wymiar kary za podżeganie i pomocnictwo]	41
Art. 20.	[Zasada niezależności]	41
Art. 21.	[Zasada indywidualizacji odpowiedzialności karnej]	41
Art. 22.	[Złagodzona odpowiedzialność podżegacza i pomocnika]	42
Art. 23.	[Czynny żal – współdziałanie przestępne]	42
Art. 24.	[Karalność prowokacji]	42

ROZDZIAŁ III

WYŁĄCZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ 43

Art. 25.	[Kontratyp obrony koniecznej]	43
Art. 26.	[Stan wyższej konieczności. Kolidzja obowiazków]	44
Art. 27.	[Kontratyp ryzyka nowatorskiego]	44
Art. 28.	[Bład co do okolicznosci stanowiącej znamię czynu zabronionego]	45
Art. 29.	[Bład co do okolicznosci wyłaczającej odpowiedzialność]	48
Art. 30.	[Bład co do bezprawności]	48
Art. 31.	[Niepoczytalność, poczytalność ograniczona. Warunki odpowiedzialności karnej]	48

ROZDZIAŁ IV

KARY 49

Art. 32.	[Kary – katalog]	52
Art. 33.	[Grzywna. Granice kary]	52
Art. 34.	[Ograniczenie wolności. Granice i postaci kary]	53
Art. 35.	[Charakterystyka postaci kary ograniczenia wolności. Dodatkowe obowiązki skazanego]	78
Art. 36.	(uchylony)	82

Art. 37. [Pozbawienie wolności. Granice kary]	82
Art. 37a. [Kary nieizolacyjne jako alternatywa dla kary pozbawienia wolności]	85
Art. 37b. [Jednoczesne orzekanie kar: pozbawienia wolności i ograniczenia wolności]	94
Art. 38. [Obniżenie lub nadzwyczajne obostrzenie górnej granicy ustawowego zagrożenia]	102

ROZDZIAŁ V

ŚRODKI KARNE	106
--------------------	-----

Art. 39. [Środki karne – katalog]	107
Art. 40. [Pozbawienie praw publicznych]	111
Art. 41. [Zakazy związane z wykonywaniem pracy zarobkowej]	112
Art. 41a. [Zakazy wymienione w art. 39 pkt 2b i 2e]	116
Art. 41b. [Zakaz wstępu na imprezę masową]	122
Art. 41c. [Zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych]	124
Art. 42. [Zakaz prowadzenia pojazdów. Zakres orzekania zakazu]	124
Art. 43. [Okres obowiązywania środków karnych]	125
Art. 43a. [Świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej]	128
Art. 43b. [Podanie wyroku do publicznej wiadomości]	130
Art. 43c. [Obowiązek zawiadomienia właściwego sądu rodzinnego]	131

ROZDZIAŁ Va

PRZEPADEK I ŚRODKI KOMPENSACYJNE	131
--	-----

Art. 44. [Przepadek przedmiotów. Przesłanki orzekania]	133
Art. 45. [Przepadek korzyści majątkowej lub jej równowartości]	134
Art. 45a. [Dopuszczalność orzeczenia przepadku]	138
Art. 46. [Orzeczenie obowiązku naprawienia szkody]	138
Art. 47. [Orzeczenie nawiązki]	151
Art. 47a. (uchylony)	157
Art. 48. [Granice nawiązki]	157
Art. 49. (uchylony)	157
Art. 49a. (uchylony)	158
Art. 50. (uchylony)	158

Art. 51. (uchylony)	158
Art. 52. (uchylony)	158

ROZDZIAŁ VI

ZASADY WYMIARU KARY I ŚRODKÓW KARNYCH	159
---	-----

Art. 53. [Wymiar kary]	160
Art. 54. [Zasady wymiaru kary dla nieletniego lub młodocianego]	161
Art. 55. [Wymiar kary. Indywidualizacja]	161
Art. 56. [Orzekanie środków karnych]	161
Art. 57. [Nadzwyczajne złagodzenie lub obostrzenie kary. Zbieg]	164
Art. 57a. [Kara za występki chuligański]	164
Art. 58. [Wybór rodzaju kary. Prymat kar wolnościowych]	164
Art. 59. [Odstąpienie od wymierzenia kary i zastosowanie środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego]	172
Art. 59a. [Umorzenie postępowania na wniosek pokrzywdzonego. Przesłanki stosowania]	174
Art. 60. [Przesłanki nadzwyczajnego złagodzenia kary]	190
Art. 60a. [Ulgi w odpowiedzialności związane z trybem konsensualnym]	202
Art. 61. [Odstąpienie od wymierzenia kary]	210
Art. 62. [Wybór zakładu karnego i systemu terapeutycznego]	212
Art. 63. [Zaliczenie rzeczywistego pozbawienia wolności lub środków zapobiegawczych]	212

ROZDZIAŁ VII

POWRÓT DO PRZESTĘPSTWA	220
------------------------------	-----

Art. 64. [Recydywa szczególna podstawowa i wielokrotna]	221
Art. 65. [Stałe źródło dochodu lub działania w zorganizowanej grupie lub związku przestępczym bądź przestępstwo o charakterze terrorystycznym]	222

ROZDZIAŁ VIII

ŚRODKI ZWIĄZANE Z PODDANIEM SPRAWCY PRÓBIE	223
--	-----

Art. 66. [Warunkowe umorzenie postępowania. Przesłanki stosowania]	226
---	-----

Art. 67.	[Okres próby i obowiązki probacyjne]	228
Art. 68.	[Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego]	235
Art. 69.	[Warunkowe zawieszenie wykonania kary. Podstawy stosowania]	236
Art. 70.	[Zawieszenie wykonania – długość okresu próby]	242
Art. 71.	[Grzywna związana z zawieszeniem wykonania kary]	245
Art. 72.	[Obowiązki okresu próby]	248
Art. 73.	[Dozór fakultatywny lub obligatoryjny]	252
Art. 74.	[Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków okresu próby] ...	253
Art. 75.	[Zarządzenie wykonania kary]	255
Art. 75a.	[Zamiana kary pozbawienia wolności na karę nieizolacyjną] ...	265
Art. 76.	[Zatarcie skazania]	278
Art. 77.	[Podstawy stosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia]	282
Art. 78.	[Przesłanki formalne warunkowego zwolnienia]	283
Art. 79.	[Przesłanki formalne przy sumie kar]	283
Art. 80.	[Długość okresu próby]	284
Art. 81.	[Ponowne warunkowe zwolnienie]	284
Art. 82.	[Warunkowe zwolnienie a odbycie kary]	285
Art. 83.	[Skrócenie kary ograniczenia wolności]	285
Art. 84.	[Skrócenie czasu trwania środków karnych]	286
Art. 84a.	(uchylony)	289

ROZDZIAŁ IX

ZBIEG PRZESTĘPSTW ORAZ ŁĄCZENIE KAR I ŚRODKÓW

KARNYCH

290

Art. 85.	[Warunki orzekania kary łącznej]	292
Art. 85a.	[Dyrektywy wymiaru kary łącznej]	306
Art. 86.	[Kara łączna. Wymiar]	309
Art. 87.	[Łączenie kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności]	322
Art. 88.	[Kara łączna 25 lat lub dożywotniego pozbawienia wolności] ...	327
Art. 89.	[Warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej]	327
Art. 89a.	[Warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej. Dopuszczalność orzeczenia grzywny. Okres próby]	335
Art. 90.	[Środki karne i środki zabezpieczające oraz ich łączenie]	338
Art. 91.	[Ciąg przestępstw]	339

Art. 92. (uchylony)	345
Art. 92a. (uchylony)	345

ROZDZIAŁ X

ŚRODKI ZABEZPIEZAJĄCE	346
-----------------------------	-----

Art. 93. (uchylony)	349
Art. 93a. [Środki zabezpieczające – katalog]	349
Art. 93b. [Zasady orzekania środków zabezpieczających]	354
Art. 93c. [Środki zabezpieczające – zakres podmiotowy orzekania]	365
Art. 93d. [Czas stosowania środka zabezpieczającego]	372
Art. 93e. [Elektroniczna kontrola miejsca pobytu – obowiązek sprawcy]	378
Art. 93f. [Terapia i terapia uzależnień – obowiązki sprawcy]	379
Art. 93g. [Przesłanki orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym] .	380
Art. 94. (uchylony)	384
Art. 95. (uchylony)	384
Art. 95a. (uchylony)	385
Art. 96. (uchylony)	386
Art. 97. (uchylony)	387
Art. 98. (uchylony)	388
Art. 99. [Orzekanie środków zabezpieczających w postaci nakazu lub zakazów]	388
Art. 100. (uchylony)	392

ROZDZIAŁ XI

PRZEDAWNIE NIE	392
----------------------	-----

Art. 101. [Ustanie karalności]	392
Art. 102. [Przedłużenie okresu przedawnienia karalności]	395
Art. 103. [Wykonanie kary. Przedawnienie]	396
Art. 104. [Spoczywanie biegu przedawnienia]	398
Art. 105. [Wyłączenie biegu przedawnienia]	398

ROZDZIAŁ XII

ZATARCIE SKAZANIA	399
-------------------------	-----

Art. 106. [Uznanie skazania za niebyłe]	400
---	-----

Art. 106a. [Wyłączenie zatarcia skazania]	400
Art. 107. [Przesłanki zatarcia skazania]	400
Art. 107a. (uchylony)	404
Art. 108. [Zatarcie przy zbiegu skazań]	404

ROZDZIAŁ XIII**ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRZESTĘPSTWA POPEŁNIONE ZA
GRANICĄ** 404

Art. 109. [Odpowiedzialność obywatela polskiego]	405
Art. 110. [Odpowiedzialność cudzoziemca]	405
Art. 111. [Warunek odpowiedzialności]	405
Art. 112. [Odpowiedzialność według zasady ochronnej]	405
Art. 113. [Ściganie przestępstwa na mocy umów międzynarodowych] ..	406
Art. 114. [Moc prawna obcego wyroku]	406
Art. 114a. [Wymóg uwzględniania zagranicznych orzeczeń skazujących]	407

ROZDZIAŁ XIV**OBJAŚNIENIE WYRAŻEŃ USTAWOWYCH** 414

Art. 115. [Słowniczek wyrażen ustawowych]	414
---	-----

ROZDZIAŁ XV**STOSUNEK DO USTAW SZCZEGÓLNYCH** 418

Art. 116. [Stosowanie przepisów]	418
--	-----

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA**ROZDZIAŁ XVI****PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO POKOJOWI, LUDZKOŚCI ORAZ
PRZESTĘPSTWA WOJENNE** 419

Art. 117. [Wojna napastnicza]	419
Art. 118. [Eksterminacja]	419
Art. 118a. [Zbrodnie przeciwko ludzkości]	420
Art. 119. [Dyskryminacja]	421

Art. 120. [Stosowanie środków masowej zagłady]	422
Art. 121. [Wytwarzanie, gromadzenie lub obrót zakazanymi środkami] ...	422
Art. 122. [Niedopuszczalne sposoby lub środki walki]	422
Art. 123. [Zamach na życie lub zdrowie jeńców wojennych lub ludności cywilnej]	423
Art. 124. [Przestępne naruszenie prawa międzynarodowego]	423
Art. 125. [Uszkodzanie i zabieranie dóbr kultury]	424
Art. 126. [Bezprawne używanie znaków]	424
Art. 126a. [Publiczne nawoływanie lub pochwalanie przestępstw przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstw wojennych]	425
Art. 126b. [Odpowiedzialność osób niedopełniających obowiązku należytej kontroli]	425

ROZDZIAŁ XVII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ .. 425

Art. 127. [Zamach stanu]	425
Art. 128. [Zamach na konstytucyjny organ RP]	426
Art. 129. [Nadużycie zaufania w stosunkach z zagranicą]	426
Art. 130. [Szpiegostwo]	426
Art. 131. [Klauzula niekaralności]	427
Art. 132. [Dezinformacja wywiadowcza]	427
Art. 132a (uchylony).	427
Art. 133. [Znieważenie Narodu lub Państwa Polskiego]	428
Art. 134. [Zamach na życie Prezydenta RP]	428
Art. 135. [Czynna napaść lub znieważenie Prezydenta RP]	428
Art. 136. [Czynna napaść lub znieważenie przedstawiciela obcego państwa]	428
Art. 137. [Publiczne znieważenie znaku lub symbolu państwowego] ...	429
Art. 138. [Zasada wzajemności]	429
Art. 139. [Przepadek przedmiotów]	429

ROZDZIAŁ XVIII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO OBRONNOŚCI 430 |

Art. 140. [Zamach na jednostkę Sił Zbrojnych RP]	430
Art. 141. [Podjęcie służby w obcym wojsku]	431

Art. 142. [Zaciąg do wojska obcego]	431
Art. 143. [Samouszkodzenie i inne podstępne zabiegi w celu zwolnienia od służby wojskowej]	431
Art. 144. [Uchylenie się od odbywania służby wojskowej]	432
Art. 145. [Uchylenie się od pełnienia służby zastępczej]	432
Art. 146. [Dobrowolny powrót]	433
Art. 147. [Niezdolność do pełnienia służby]	433

ROZDZIAŁ XIX

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ŻYCIU I ZDROWIU

Art. 148. [Zabójstwo]	433
Art. 149. [Dzieciobójstwo]	434
Art. 150. [Zabójstwo eutanatyczne]	434
Art. 151. [Namowa i pomoc do samobójstwa]	434
Art. 152. [Aborcja za zgodą kobiety]	435
Art. 153. [Wymuszona aborcja]	435
Art. 154. [Śmierć kobiety jako następstwo aborcji]	435
Art. 155. [Nieumyślne spowodowanie śmierci]	435
Art. 156. [Ciężki uszczerbek na zdrowiu]	436
Art. 157. [Średni i lekki uszczerbek na zdrowiu]	436
Art. 157a. [Uszkodzenie ciała dziecka poczętego]	437
Art. 158. [Bójka i pobicie]	437
Art. 159. [Użycie w bójce i pobiciu niebezpiecznego przedmiotu]	437
Art. 160. [Narażenie człowieka na niebezpieczeństwo]	437
Art. 161. [Narażenie człowieka na zarażenie]	438
Art. 162. [Nieudzielenie pomocy]	438

ROZDZIAŁ XX

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO BEZPIECZEŃSTWU

POWSZECHNEMU

Art. 163. [Sprowadzenie zdarzenia powszechnie niebezpiecznego]	439
Art. 164. [Sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa zdarzenia]	439
Art. 165. [Sprowadzenie stanów powszechnie niebezpiecznych dla życia lub zdrowia]	440
Art. 165a. [Finansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym] ..	440
Art. 166. [Zawładnięcie statkiem wodnym lub powietrznym]	441

Art. 167. [Umieszczenie na statku niebezpiecznego urządzenia lub substancji]	441
Art. 168. [Karalność przygotowania]	441
Art. 169. [Czynny żal]	442
Art. 170. [Rozbójnictwo morskie]	442
Art. 171. [Wytwarzanie lub obrót substancjami niebezpiecznymi]	442
Art. 172. [Przeszkadzanie akcji ratowniczej]	443

ROZDZIAŁ XXI

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO BEZPIECZEŃSTWU

W KOMUNIKACJI	443
---------------------	-----

Art. 173. [Katastrofa w komunikacji]	443
Art. 174. [Sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy]	443
Art. 175. [Przygotowanie do spowodowania katastrofy]	444
Art. 176. [Czynny żal przy sprowadzeniu katastrofy]	444
Art. 177. [Spowodowanie wypadku w komunikacji]	444
Art. 178. [Zaostrzenie karalności wobec sprawcy katastrofy lub wypadku]	444
Art. 178a. [Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego]	445
Art. 179. [Dopuszczenie do ruchu niebezpiecznego pojazdu]	445
Art. 180. [Zapewnienie bezpieczeństwa ruchu pojazdów mechanicznych]	446
Art. 180a. [Konsekwencje prowadzenia pojazdu mechanicznego mimo decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami]	446

ROZDZIAŁ XXII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ŚRODOWISKU	447
---	-----

Art. 181. [Powodowanie zniszczeń w przyrodzie]	447
Art. 182. [Zanieczyszczenie środowiska w znacznych rozmiarach]	447
Art. 183. [Nieodpowiednie postępowanie z odpadami]	448
Art. 184. [Nieodpowiednie postępowanie z materiałem promieniotwórczym]	448
Art. 185. [Kwalifikowane typy przestępstw]	449

Art. 186. [Brak dbałości o urządzenia ochronne]	449
Art. 187. [Niszczenie lub uszkodzanie chronionych terenów lub obiektów]	450
Art. 188. [Działalność zagrażająca środowisku]	450

ROZDZIAŁ XXIII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI

Art. 189. [Bezprawne pozbawienie wolności]	451
Art. 189a. [Handel ludźmi]	451
Art. 190. [Groźba karalna]	451
Art. 190a. [Stalking – uporczywe nękanie]	452
Art. 191. [Zmuszanie do określonego zachowania]	452
Art. 191a. [Wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej]	452
Art. 192. [Zabieg leczniczy bez zgody pacjenta]	453
Art. 193. [Zakłócenie miru domowego]	453

ROZDZIAŁ XXIV

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI SUMIENIA

I WYZNANIA

Art. 194. [Dyskryminacja wyznaniowa]	453
Art. 195. [Złośliwe przeszkadzanie w wykonywaniu aktów religijnych]	453
Art. 196. [Obraza uczuć religijnych]	454

ROZDZIAŁ XXV

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ

I OBYCZAJNOŚCI

Art. 197. [Zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej]	454
Art. 198. [Seksualne wykorzystanie niepoczytalności lub bezradności]	455
Art. 199. [Seksualne wykorzystanie zależności]	455
Art. 200. [Seksualne wykorzystanie małoletniego]	455
Art. 200a. [Wykorzystanie systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej w celu popełnienia przestępstwa]	456

Art. 200b. [Propagowanie zachowań o charakterze pedofilskim]	456
Art. 201. [Kazirodztwo]	457
Art. 202. [Publiczne prezentowanie treści pornograficznych]	457
Art. 203. [Zmuszenie do uprawiania prostytucji]	458
Art. 204. [Stręczycielstwo, sutenerstwo i kuplerstwo]	458
Art. 205. (uchylony)	458

ROZDZIAŁ XXVI

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO RODZINIE I OPIECE 459

Art. 206. [Przestępstwo bigamii]	459
Art. 207. [Znęcanie się]	459
Art. 208. [Rozpijanie małoletniego]	459
Art. 209. [Uporczywe uchylanie się od alimentacji]	460
Art. 210. [Porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej]	460
Art. 211. [Uprowadzenie małoletniego lub osoby nieporadnej]	460
Art. 211a. [Organizowanie adopcji dzieci]	460

ROZDZIAŁ XXVII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO CZCI I NIETYKALNOŚCI

CIELESNEJ 461

Art. 212. [Zniesławienie]	461
Art. 213. [Wyłączenie bezprawności zniesławienia]	461
Art. 214. [Zniewaga ze względu na formę zarzutu]	462
Art. 215. [Ogłoszenie wyroku w sprawach o zniesławienie]	462
Art. 216. [Zniewaga]	462
Art. 217. [Nietykalność cielesna]	463
Art. 217a. [Naruszenie nietykalności cielesnej w związku z interwencją]	463

ROZDZIAŁ XXVIII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO PRAWOM OSÓB

WYKONUJĄCYCH PRACĘ ZAROBKOWĄ 463

Art. 218. [Naruszenie praw pracownika]	463
Art. 219. [Niezgłoszenie danych dotyczących ubezpieczenia społecznego]	464

Art. 220. [Niedopełnienie obowiązków z zakresu bhp]	464
Art. 221. [Niezawiadomienie o wypadku przy pracy]	465

ROZDZIAŁ XXIX

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH ORAZ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Art. 222. [Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza]	465
Art. 223. [Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego]	465
Art. 224. [Wywieranie wpływu na czynności urzędowe]	466
Art. 224a. [Falszywy alarm]	466
Art. 225. [Udaremnianie lub utrudnianie przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska i inspekcji pracy]	466
Art. 226. [Znieważenie funkcjonariusza lub konstytucyjnego organu] ...	467
Art. 227. [Przywłaszczenie funkcji publicznej]	467
Art. 228. [Sprzedajność pełniącego funkcję publiczną]	467
Art. 229. [Przekupstwo]	468
Art. 230. [Płatna protekcja bierna]	469
Art. 230a. [Płatna protekcja – pośrednictwo]	469
Art. 231. [Nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza]	470
Art. 231a. [Ochrona prawna funkcjonariusza publicznego]	470
Art. 231b. [Rozszerzenie ochrony na inne osoby]	471

ROZDZIAŁ XXX

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WYMIAROWI SPRAWIEDLIWOŚCI

Art. 232. [Wymuszanie czynności sądu]	471
Art. 233. [Falszywe zeznania]	472
Art. 234. [Falszywe oskarżenia]	472
Art. 235. [Tworzenie fałszywych dowodów dla podjęcia ścigania o przestępstwo]	473
Art. 236. [Zatajenie dowodów niewinności osoby podejrzanej]	473
Art. 237. [Złagodzona odpowiedzialność lub odstąpienie od karalności]	473
Art. 238. [Falszywe zawiadomienie o przestępstwie]	473
Art. 239. [Poplecznictwo. Utрудnianie lub udaremnianie postępowania]	474

Art. 240. [Karalne niezawiadomienie o przestępstwie]	474
Art. 241. [Naruszenie tajemnicy postępowania przygotowawczego lub rozprawy]	475
Art. 242. [Bezprawne samouwolnienie]	475
Art. 243. [Uwolnienie osoby pozbawionej wolności]	476
Art. 244. [Niestosowanie się do orzeczonych środków karnych]	476
Art. 244a. [Niestosowanie się do obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu lub nakazu osobistego stawiennictwa]	477
Art. 244b. [Niestosowanie się do obowiązków związanych z orzeczonym środkiem zabezpieczającym]	477
Art. 245. [Przemoc wobec stron postępowania]	478
Art. 246. [Wymuszanie zeznań przez funkcjonariusza publicznego]	479
Art. 247. [Znęcanie się nad osobą pozbawioną wolności]	479
Art. 247a. [Czyny popełnione w związku z postępowaniem przed międzynarodowym trybunałem karnym]	479

ROZDZIAŁ XXXI

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WYBOROM I REFERENDUM 480

Art. 248. [Naruszenia przy przebiegu wyborów]	480
Art. 249. [Zakłócenie przebiegu wyborów]	480
Art. 250. [Bezprawne naruszenie swobody głosowania]	481
Art. 250a. [Łapownictwo wyborcze]	481
Art. 251. [Naruszenie tajności głosowania]	482

ROZDZIAŁ XXXII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO PORZĄDKOWI

PUBLICZNEMU 482

Art. 252. [Wzięcie zakładnika]	482
Art. 253. (uchylony)	483
Art. 254. [Czynny udział w zbiegowisku]	483
Art. 254a. [Zamach na urządzenia infrastruktury]	483
Art. 255. [Publiczne nawoływanie do popełnienia przestępstwa]	483
Art. 255a. [Rozpowszechnianie treści mogących ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym]	484
Art. 256. [Propagowanie faszyzmu lub innego ustroju totalitarnego]	484
Art. 257. [Rasizm]	484

Art. 258. [Przestępczość zorganizowana. Udział w zorganizowanej grupie przestępczej]	485
Art. 259. [Dobrowolne odstąpienie od udziału w zorganizowanej grupie przestępczej]	485
Art. 260. [Zakłócenie przebiegu zgromadzenia]	485
Art. 261. [Znieważenie pomnika]	486
Art. 262. [Zabezpieczenie zwłok]	486
Art. 263. [Wyrób i handel bronią bez zezwolenia]	486
Art. 264. [Nielegalne przekroczenie granicy]	486
Art. 264a. [Umożliwienie nielegalnego pobytu na terytorium RP]	487

ROZDZIAŁ XXXIII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO OCHRONIE INFORMACJI

Art. 265. [Ujawnianie lub wykorzystanie informacji niejawnych]	487
Art. 266. [Ujawnianie informacji w związku z wykonywaną funkcją]	488
Art. 267. [Bezprawne uzyskanie informacji]	488
Art. 268. [Utrudnianie zapoznania się z informacją]	489
Art. 268a. [Niszczenie danych informatycznych]	489
Art. 269. [Uszkodzenie danych informatycznych]	489
Art. 269a. [Zakłócenie systemu komputerowego]	490
Art. 269b. [Wytwarzanie programów komputerowych]	490

ROZDZIAŁ XXXIV

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WIARYGODNOŚCI

DOKUMENTÓW

Art. 270. [Falszerstwo materialne]	491
Art. 271. [Falszerstwo intelektualne]	491
Art. 272. [Wyłudzenie podstępem poświadczenia nieprawdy]	492
Art. 273. [Używanie dokumentów poświadczających nieprawdę – zawierających falszerstwo intelektualne]	492
Art. 274. [Zbycie dokumentu tożsamości]	492
Art. 275. [Posługiwanie się cudzym dokumentem. Wywóz za granicę]	492
Art. 276. [Niwelowanie dokumentu]	493
Art. 277. [Usuwanie znaków granicznych]	493

ROZDZIAŁ XXXV

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO MIENIU 493

Art. 278. [Kradzież]	493
Art. 279. [Kradzież z włamaniem]	494
Art. 280. [Rozbój]	494
Art. 281. [Kradzież rozbójnicza]	494
Art. 282. [Wymuszenie rozbójnicze]	494
Art. 283. [Wypadek mniejszej wagi]	495
Art. 284. [Przywłaszczenie]	495
Art. 285. [Uruchomienie impulsów telefonicznych]	495
Art. 286. [Oszustwo]	495
Art. 287. [Oszustwo komputerowe]	496
Art. 288. [Zniszczenie mienia ruchomego]	496
Art. 289. [Zabór pojazdu w celu krótkotrwałego użycia]	497
Art. 290. [Kradzież drzewa z lasu]	497
Art. 291. [Paserstwo umyślne]	497
Art. 292. [Paserstwo nieumyślne]	498
Art. 293. [Paserstwo programu komputerowego]	498
Art. 294. [Obostrzenie odpowiedzialności]	498
Art. 295. [Nadzwyczajne złagodzenie kary. Odstąpienie od ukarania]	499

ROZDZIAŁ XXXVI

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO OBROTOWI GOSPODARCZEMU ... 499

Art. 296. [Wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym]	499
Art. 296a. [Łapownictwo na stanowisku kierowniczym]	500
Art. 296b (uchylony)	501
Art. 297. [Oszustwo kredytowe]	501
Art. 298. [Wyłudzenie odszkodowania]	502
Art. 299. [Pranie brudnych pieniędzy]	502
Art. 300. [Udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia wierzyciela]	503
Art. 301. [Pokrzywdzenie wierzyciela]	504
Art. 302. [Zaspokojenie wybranych wierzycieli. Łapownictwo w postępowaniu egzekucyjnym]	504
Art. 303. [Niwelowanie dokumentacji działalności gospodarczej]	505

Art. 304. [Wyzysk kontrahenta]	505
Art. 305. [Zakłócenie przetargu publicznego]	506
Art. 306. [Falszowanie znaków identyfikacyjnych]	506
Art. 307. [Nadzwyczajne złagodzenie lub odstąpienie od wymierzenia kary]	506
Art. 308. [Odpowiedzialność indywidualna zarządcy]	507
Art. 309. [Obostrzenie kary grzywny]	507

ROZDZIAŁ XXXVII

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO OBROTOWI PIENIĘDZMI

I PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI	507
---------------------------------	-----

Art. 310. [Falszowanie środków płatniczych i papierów wartościowych]	507
Art. 311. [Rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji w obrocie papierów wartościowych]	508
Art. 312. [Puszczanie w obieg fałszywych środków płatniczych]	508
Art. 313. [Falszowanie znaków wartościowych]	508
Art. 314. [Falszowanie znaków urzędowych]	509
Art. 315. [Uszkodzanie lub falszowanie narzędzi pomiarowych lub probierczych]	509
Art. 316. [Przepadek rzeczy]	509

CZEŚĆ WOJSKOWA

ROZDZIAŁ XXXVIII

PRZEPISY OGÓLNE DOTYCZĄCE ŻOŁNIERZY	510
---	-----

Art. 317. [Zastosowanie ustawy wobec żołnierzy]	510
Art. 318. [Rozkaz wojskowy]	510
Art. 319. [Kontratyp ostatecznej potrzeby wojskowej]	510
Art. 320. [Odpowiedzialność karna w przypadku niezdolności do służby wojskowej]	511
Art. 321. [Odpowiedzialność sprawcy przed 18. rokiem życia]	511
Art. 322. [Areszt wojskowy]	511
Art. 323. [Ograniczenie wolności]	511
Art. 324. [Środki karne]	514
Art. 325. (uchylony)	515

Art. 326. [Wydalenie ze służby wojskowej]	515
Art. 327. [Degradacja stopnia]	515
Art. 328. [Możliwość orzeczenia degradacji]	515
Art. 329. [Wybór kary. Zamiana na areszt wojskowy]	515
Art. 330. [Wybór kary. Zamiana na ograniczenie wolności]	516
Art. 331. [Stosowanie kar dyscyplinarnych]	516
Art. 332. [Zbieg przestępstw]	516
Art. 333. [Warunkowe umorzenie postępowania]	516
Art. 334. [Obowiązki. Dozór]	516
Art. 335. [Zawieszenie wykonania kary]	517
Art. 336. [Odroczenie wykonania kary. Zwolnienie z odbycia kary]	517
Art. 337. [Warunki zatarcia skazania]	518

ROZDZIAŁ XXXIX

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO OBOWIĄZKOWI PEŁNIENIA

SŁUŻBY WOJSKOWEJ	518
------------------------	-----

Art. 338. [Samowolne opuszczenie jednostki]	518
Art. 339. [Dezercja]	519
Art. 340. [Nadzwyczajne złagodzenie kary]	519
Art. 341. [Odmowa pełnienia służby]	519
Art. 342. [Samookaleczenie. Wprowadzenie w błąd organu wojskowego]	520

ROZDZIAŁ XL

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ZASADOM DYSCYPLINY

WOJSKOWEJ	520
-----------------	-----

Art. 343. [Odmowa wykonania rozkazu]	520
Art. 344. [Niewykonanie rozkazu polecającego popełnienie przestępstwa]	521
Art. 345. [Napaść na przełożonego]	521
Art. 346. [Przemoc lub groźba bezprawna wobec przełożonego]	522
Art. 347. [Znieważenie przełożonego]	522
Art. 348. [Odpowiednie stosowanie wobec innych żołnierzy]	522
Art. 349. [Odpowiednie stosowanie wobec żołnierzy państw sprzymierzonych]	522

ROZDZIAŁ XLI	
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ZASADOM POSTĘPOWANIA Z PODWŁADNYMI	523
Art. 350. [Poniżenie podwładnego]	523
Art. 351. [Naruszenie nietykalności cielesnej podwładnego]	523
Art. 352. [Znęcanie się nad podwładnym]	523
Art. 353. [Odpowiednie stosowanie wobec młodszego stopniem]	524
 ROZDZIAŁ XLII	
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ZASADOM OBCHODZENIA SIĘ Z UZBROJENIEM I UZBROJONYM SPRZĘTEM WOJSKOWYM ...	524
Art. 354. [Nieostrożne używanie środków walki]	524
Art. 355. [Wypadek komunikacyjny]	524
 ROZDZIAŁ XLIII	
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ZASADOM PEŁNIENIA SŁUŻBY ..	525
Art. 356. [Naruszenie regulaminu]	525
Art. 357. [Stan nietrzeźwości lub odurzenia w służbie]	525
 ROZDZIAŁ XLIV	
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO MIENIU WOJSKOWEMU	526
Art. 358. [Samowolne dysponowanie środkami walki]	526
Art. 359. [Utrata środków walki]	526
Art. 360. [Uszkodzenie środków walki]	526
Art. 361. [Samowolne użycie statku]	527
Art. 362. [Samowolne użycie pojazdu mechanicznego]	527
Art. 363. [Samowolne rozporządzenie wyposażeniem]	527
 2. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) (wyciąg)	529
 Bibliografia	551

WYKAZ SKRÓTÓW

- Biul. PK – Biuletyn Prawa Karnego
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. z 1969 r. – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.) – uchylona
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.s. – ustawa z dnia 10 września 1997 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.)
- KZS – Krakowskie Zeszyty Sądowe
- nowela z dnia 3 czerwca 2005 r. – ustawa z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 132, poz. 1109)
- nowela z dnia 24 października 2008 r. – ustawa z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 214, poz. 1344)

nowela z dnia 27 września 2013 r.	– ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.)
nowela z dnia 20 stycznia 2011 r.	– ustawa z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 48, poz. 245)
nowela z dnia 20 lutego 2015 r.	– ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396)
nowela z dnia 20 marca 2015 r.	– ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 541)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
Pal.	– Palestra
PiP	– Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
p.w.k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 z późn. zm.)
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
WPP	– Wojskowy Przegląd Prawniczy

Uwaga: Przytaczane w komentarzu artykuły (art.) bez dookreślenia oznaczają odpowiednie artykuły kodeksu karnego. Artykuły zaznaczone pismem pochyłym (kursywą) są artykułami wprowadzonymi lub zmienionymi nowelami do kodeksu karnego, które weszły w życie w 2015 r.

SŁOWO WSTĘPNE

Obowiązujący kodeks karny, choć od jego wejścia w życie minęło dopiero kilkanaście lat, był już wielokrotnie nowelizowany. Jednakże jeszcze nigdy dotąd zmiany nie były tak rozległe i tak głębokie jak te, które wprowadziła nowela z dnia 20 lutego 2015 r. W połowie tego roku, kiedy wszedł w życie główny zrąb jej przepisów, zasadniczej przebudowie uległy prawie wszystkie rozdziały części ogólnej ustawy karnej normujące problematykę kar i innych środków reakcji na czyn zabroniony. Pojawiły się instytucje i unormowania zupełnie nowe, niestosowane dotąd w naszym ustawodawstwie karnym, część dotychczasowych uległa poważnym przeobrażeniom, a z niektórych w ogóle zrezygnowano.

Nowe prawo to zawsze nowe wyzwania interpretacyjne – im bardziej różni się ono od dotychczasowego, tym owych wyzwań więcej. Opierając się na tej regule – choć ma ona rzecz jasna charakter wyłącznie statystyczny – wolno prognozować, że skala wyzwań interpretacyjnych, jaka czeka praktykę wymiaru sprawiedliwości w związku z wejściem w życie noweli z dnia 20 lutego 2015 r., będzie nie mniejsza od tej, z jaką przyszło się wszystkim zmierzyć w końcu lat 90. ubiegłego wieku w związku z wprowadzeniem obowiązującego dziś, wówczas nowego, kodeksu karnego, a może nawet tamtą przerośnię.

Niniejszy komentarz stanowi próbę objaśnienia zmian wprowadzonych w ostatnich miesiącach do przepisów części ogólnej kodeksu karnego oraz ich konsekwencji. Omówiono w nim nie tylko zmiany wynikające z noweli z dnia 20 lutego 2015 r., lecz także z pozostałych nowelizacji, które weszły w życie w tym roku (nowele: z dnia

27 września 2013 r. oraz z dnia 20 marca 2015 r., skomentowano także wybrane przepisy przejściowe i końcowe noweli z dnia 20 lutego 2015 r.). Komentarz jest pomyślany przede wszystkim jako pomoc dla osób stosujących prawo lub uczestniczących w jego stosowaniu. Stąd położono w nim nacisk na kwestie praktyczne, ograniczając do niezbędnego minimum uwagi o charakterze teoretycznym.

Z pewnością nie wszystkie istotne problemy interpretacyjne, jakie mogą się zrodzić na tle znowelizowanych przepisów, udało się dostrzec (nie mówiąc już o kwestiach drobniejszych czy bardziej szczegółowych); na pewno część przedstawionych w komentarzu tez mogłaby być bardziej rozbudowana i bardziej wszechstronnie uzasadniona; zapewne gdyby można było kontynuować prace nad komentarzem jeszcze przez kolejne miesiące, byłyby szansa na to, że powstanie opracowanie pełniejsze i doskonalsze. Chodzi jednak o to, że objaśnienia nowych przepisów są najpotrzebniejsze wtedy, kiedy przepisy te wchodzi w życie, nie później. Dlatego zdecydowałem się oddać je do rąk Czytelników w takiej formie. Niech pewnym usprawiedliwieniem dla ich ułomności będzie krótki czas, jaki upłynął od uchwalenia noweli z dnia 20 lutego 2015 r., oraz rozległy zakres zmian, jakie nowela ta przyniosła.

Warszawa, lipiec 2015 r.

Jarosław Majewski

1

USTAWA

z dnia 6 czerwca 1997 r.

KODEKS KARNY

(Dz. U. z 2 sierpnia 1997 r. Nr 88, poz. 553; sprost.: Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840; zm.: Dz. U. z 1999 r. Nr 64, poz. 729, Nr 83, poz. 931; z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027, Nr 116, poz. 1216; z 2001 r. Nr 98, poz. 1071; z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935, Nr 228, poz. 2255; z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 243, poz. 2426; z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1493; z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592, Nr 226, poz. 1648; z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859, Nr 192, poz. 1378; z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080, Nr 214, poz. 1344; z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540, Nr 206, poz. 1589; z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021, Nr 182, poz. 1228, Nr 225, poz. 1474, Nr 240, poz. 1602; z 2011 r. Nr 17, poz. 78; sprost.: Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz. 130; Nr 48, poz. 245, Nr 72, poz. 381, Nr 94, poz. 549, Nr 117, poz. 678, Nr 133, poz. 767, Nr 160, poz. 964, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 233, poz. 1381, Nr 240, poz. 1431; z 2012 r., poz. 611; z 2013 r., poz. 849, poz. 905, poz. 1036, poz. 1247; z 2014 r., poz. 538; z 2015 r., poz. 396, poz. 541)

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

Uwaga wprowadzająca

Zmiany wprowadzone nowelą z dnia 20 lutego 2015 r. niemalże ominęły przepisy pierwszych trzech rozdziałów części ogólnej, określających podstawy odpowiedzialności karnej. W rozdziale I znowelizowano jedynie dwa przepisy, a mianowicie art. 4 § 2 oraz art. 7 § 3. Dokonano w nich potrzebnych, aczkolwiek stosunkowo drobnych korekt (zob. uwagi do wymienionych przepisów).

Art. 1. [Struktura czynu zabronionego. Warunki odpowiedzialności]

§ 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Art. 2. [Przestępstwa skutkowe z zaniechania]

Odpowiedzialności karnej za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie podlega ten tylko, na kim ciążył prawny, szczególny obowiązek zapobiegnięcia skutkowi.

Art. 3. [Zasada humanitaryzmu]

Kary oraz inne środki przewidziane w tym kodeksie stosuje się z uwzględnieniem zasad humanitaryzmu, w szczególności z poszanowaniem godności człowieka.

Art. 4. [Obowiązywanie ustawy karnej w czasie]

§ 1. Jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

§ 2. *Jeżeli według nowej ustawy za czyn objęty wyrokiem nie można orzec kary w wysokości kary orzeczonej, wymierzoną karę obniża się do wysokości najsurowszej kary możliwej do orzeczenia na podstawie nowej ustawy.*

§ 3. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem nie jest już zagrożony karą pozbawienia wolności, wymierzoną karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu zamienia się na grzywnę albo karę ograniczenia wolności, przyjmując, że jeden miesiąc pozbawienia wolności równa się 60 stawkom dziennym grzywny albo 2 miesiącom ograniczenia wolności.

§ 4. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem nie jest już zabroniony pod groźbą kary, skazanie ulega zatarciu z mocy prawa.

1. Nowela z dnia 20 lutego 2015 r. nadała nowe brzmienie art. 4 § 2, który jest jednym z przepisów normujących to, czy w ogóle, a jeżeli tak, to w jakim zakresie i w jaki sposób zmiana ustawy po uprawomocnieniu się wyroku wpływa na los skazanego. Dotychczas przepis ten

przewidywał, że jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem zagrożony jest karą, której górna granica jest niższa od kary orzeczonej, wymierzoną karę obniża się do górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za taki czyn w nowej ustawie. Punktem odniesienia dla kary orzeczonej prawomocnym wyrokiem za dany czyn była tu więc górna granica ustawowego zagrożenia za taki czyn w nowej ustawie. Było to rozwiązanie merytorycznie chybione, gdyż z dobrodziejstwa obniżenia kary na podstawie komentowanego przepisu mógł w określonych okolicznościach skorzystać również skazany, wobec którego i na podstawie nowej ustawy można byłoby orzec karę w tej samej wysokości co kara, która została mu wymierzona w prawomocnym wyroku. Nie zawsze przecież górna granica ustawowego zagrożenia karą określonego rodzaju wyznacza *in concreto* maksymalny możliwy wymiar tej kary. Dobrą ilustracją takiego stanu rzeczy są sytuacje, w których zachodzi podstawa do nadzwyczajnego obostrzenia kary przez jej wymierzenie powyżej górnej granicy ustawowego zagrożenia (por. np. art. 64 § 1 i 2). Nowe brzmienie art. 4 § 2 jest wolne od omówionej wady. Punktem odniesienia dla kary orzeczonej prawomocnym wyrokiem za dane działanie lub zaniechanie czyni się w tym przypadku prawidłowo nie górną granicę ustawowego zagrożenia za taki czyn w nowej ustawie, lecz najsurowszą karę, jaką można by było orzec za ów czyn na podstawie nowej ustawy.

2. Warto odnotować, że w piśmiennictwie podejmowano próby usunięcia omówionej wyżej wady art. 4 § 2 w drodze wykładni [por. np. A. Zoll (w:) A. Zoll (red.), G. Bogdan, Z. Cwiągalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–116 k.k.*, Warszawa 2012, teza 45 do art. 4]. Jakkolwiek z merytorycznego punktu widzenia zmierzały one w słusznym kierunku, to jednak trudno było je aprobować, gdyż zakładały one z konieczności odstępianie od jednoznacznego rezultatu wykładni językowej komentowanego przepisu i niekorzystne dla sprawcy zawężenie zakresu zastosowania art. 4 § 2. Z tego powodu interwencja ustawodawcy była konieczna.

3. „Najsurowsza kara możliwa do orzeczenia (za dany czyn)” to określenie, które odwołuje się do użytego w art. 53 § 1 pojęcia „granice

Jarostaw Majewski – profesor prawa karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; kierownik Katedry Prawa Karnego UKSW; członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości, uczestniczył w opracowywaniu założeń ostatniej gruntownej reformy przepisów części ogólnej kodeksu karnego; adwokat; autor wielu publikacji z różnych dziedzin prawa, przede wszystkim z zakresu teorii oraz dogmatyki prawa karnego.

■ Jest to jedna z pierwszych publikacji na rynku zawierająca systematyczny, pełny i szczegółowy komentarz do zmian w przepisach części ogólnej kodeksu karnego wprowadzonych przez nowele z 20 lutego 2015 r. i z 20 marca 2015 r., które weszły w życie 1 lipca 2015 r., a także odnoszących się do nich przepisów intertemporalnych. Nowele te gruntownie zreformowały kodeksowy system kar i innych środków reakcji na czyn zabroniony, wprowadziły wiele instytucji nowych, a wiele dotychczasowych w istotny sposób zmodyfikowały. Znowelizowane przepisy, zwłaszcza w pierwszym okresie ich obowiązywania, będą zapewne wywoływały rozmaite wątpliwości interpretacyjne. Objaśnienia podane przez autora pomogą w ich rozstrzygnięciu. W książce w przystępny sposób omówiono wprowadzone zmiany i wskazano ich konsekwencje dla praktyki stosowania prawa.

■ Komentarz skierowany jest przede wszystkim do prawników praktyków zajmujących się sprawami karnymi: sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych. Opracowanie może być wykorzystywane zarówno przez aplikantów, jak i osoby studiujące prawo jako źródło wiedzy o zakresie i kierunkach ostatniej reformy kodeksowego systemu kar i innych środków reakcji na czyn zabroniony.

ISBN 978-83-264-9351-5

9 788326 493515

Cena 149 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.książki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9 788326 493515 M01 P01